

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ: НОРМАТИВНИЙ ТА ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

ВИЛКОВ Сергій Валентинович - кандидат юридичних наук (Науково-дослідний інститут публічного права, м. Київ)

УДК 342.9: 347.965

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2022.4.42>

У статті визначено систему суб'єктів адвокатського самоврядування шляхом аналізу поняття «система», визначення його загальних ознак та властивостей з позиції теорії систем, окреслення суб'єктів адвокатського самоврядування крізь призму категорій, пов'язаних із функціонуванням та побудовою «системи» як об'єкта дослідження.

Акцентовано увагу, що при визначенні системи суб'єктів адвокатського самоврядування слід враховувати той факт, що остання є підсистемою системи вищого порядку – системи адвокатури, а тому має бути дотриманий принцип «єдності цілей», за якого мета функціонування системи суб'єктів адвокатського самоврядування має відповідати меті функціонування системи адвокатури.

Встановлено, що первинною складовою або ж «елементарним носієм» в площині системи суб'єктів адвокатського самоврядування виступає спеціальний суб'єкт – адвокат, тобто особа зі спеціальним правовим статусом, якій державою гарантовано право вирішувати питання організації та діяльності адвокатури у порядку та межах встановлених Законом.

Обґрунтовано, що система суб'єктів адвокатського самоврядування, які функціонують на засадах взаємовпливу і взаємозалежності у загальносистемних процесах адвокатського самоврядування, поєднуючись стійкими системоутворювальними зв'язками та підпорядковуючись єдиній меті, складається з двох підсистем: 1) суб'єктів, які реалізують завдання адвокатського самоврядування (підсистема органів адвокатського самоврядування, що

складається з компонентів нижчого порядку – загальнодержавних та регіональних органів адвокатського самоврядування); 2) суб'єктів, які забезпечують та сприяють реалізації завдань адвокатського самоврядування (підсистема Національної асоціації адвокатів України, органів та суб'єктів, що функціонують при ній), інтегрально поєднаних в організаційній та функціональній площинах в межах Національної асоціації адвокатів України як форми професійного об'єднання адвокатів.

Ключові слова: адвокатське самоврядування, органи адвокатського самоврядування, система суб'єктів адвокатського самоврядування, система органів адвокатського самоврядування, Національна асоціація адвокатів України, органи та суб'єкти, що функціонують при Національній асоціації адвокатів України

В межах окреслення постановки проблеми обраної тематики дослідження вбачається за доцільне звернути увагу на такі аспекти. По-перше, чинне законодавство не оперує таким поняттям як «суб'єкт адвокатського самоврядування», а лише поняттями «орган адвокатського самоврядування», «організаційно-правова форма адвокатського самоврядування», хоча термін «суб'єкт» в аспекті носія певного роду діяльності чи суб'єктивного права є широко вживаним у національному законодавстві.

По-друге, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» чітко не визначено систему адвокатського самоврядування, а відповідно до п. 2 ст. 6 Статуту

Національної асоціації адвокатів України «систему адвокатського самоврядування складають загальнодержавні та регіональні *організаційні форми адвокатського самоврядування*, визначені ст. 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Водночас п.п. 3-4 ст. 6 Статуту як складові системи адвокатського самоврядування визначено вже загальнодержавні та регіональні *органи адвокатського самоврядування*. При цьому якщо в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» застосування понять «організаційна форма адвокатського самоврядування» та «орган адвокатського самоврядування» як синонімічних прослідковується опосередковано, то у Статуті Національної асоціації адвокатів України – безпосередньо.

По-третє, враховуючи наведене вище, в наукових працях присвячених проблематиці адвокатського самоврядування «система адвокатського самоврядування» здебільшого ототожнюється із «системою органів адвокатського самоврядування» [1]. Почетверте, не лише в нормативно-правових актах, але й в науковій літературі не простежується єдиний підхід щодо віднесення тих чи інших суб'єктів адвокатського самоврядування до органів адвокатського самоврядування зокрема, та чітко визначений перелік органів адвокатського самоврядування загалом. Як відзначає Іваницький С., питання про віднесення органів кваліфікаційно-дисциплінарної чи контрольно-ревізійної компетенції до системи органів адвокатського самоврядування залишається дискусійним [2, с. 551].

Зважаючи на наведене, слід констатувати, що проблематика системи суб'єктів адвокатського самоврядування є такою, що потребує поглибленої наукової дискусії та подальших наукових пошуків, а відтак **метою** статті є визначення системи суб'єктів адвокатського самоврядування шляхом аналізу поняття «система», визначення його загальних ознак та властивостей з позиції теорії систем, окреслення суб'єктів адвокатського самоврядування крізь призму категорій «елемент», «підсистема», «мета», «структура», пов'язаних із функціонуван-

ням та побудовою «системи» як об'єкта дослідження.

Виклад основного матеріалу

Зважаючи на те, що, як ми уже відзначали вище, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не оперує поняттям «суб'єкт адвокатського самоврядування» першочергово зупинимось на розкритті більш загального поняття – «суб'єкт». Тлумачний словник української мови характеризує поняття «суб'єкт» з різних позицій: 1) з точки зору філософії – як істоту, здатну до пізнання навколишнього світу й до цілеспрямованої діяльності; 2) з точки зору юриспруденції – як особу або організацію як носія певних прав і обов'язків [3]. В свою чергу під категорією «суб'єкт права» у науковій літературі розуміється універсальна правова форма особи (фізичної та юридичної), яка з огляду на свою специфіку є носієм усіх своїх суб'єктивних прав та обов'язків, закріплених у правових нормах (об'єктивному праві); а під «суб'єктом правовідносин» – не тільки універсальна, а й унікальна і специфічна правова форма реалізації особами (суб'єктами права) своїх прав і обов'язків у певному правовідношенні [4, с. 93]. Отже під суб'єктами адвокатського самоврядування в найбільш узагальненому вигляді слід розуміти осіб, які, наділені законодавством відповідним спеціальним правовим статусом та виступають учасниками відносин у сфері самоврядування адвокатури. А орган адвокатського самоврядування, виходячи з аналізу Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», – це структурний елемент адвокатського самоврядування, наділений повноваженнями щодо реалізації завдань адвокатського самоврядування, визначених Законом. Тобто вочевидь категорія «суб'єкт адвокатського самоврядування» є набагато ширшою ніж «орган адвокатського самоврядування».

Враховуючи окреслені у постановці проблеми наукової статті дискусійні питання науково-теоретичного характеру та окремі неузгодженості чинного законодавства варто погодитися із тим, що потреба у використанні поняття «система» вини-

кає тоді, коли йдеться про складний об'єкт (проблему, явище), який не можна точно відобразити однією моделлю, особливо за умов функціонування з урахуванням невизначеностей [5, с. 25–26]. За даних обставин з метою визначення та окреслення системи суб'єктів адвокатського самоврядування вважаємо за доцільне звернутися до сутності поняття «система».

Кваша О., досліджуючи поняття «система» у філософсько-правовому аспекті, звертає увагу, що система починається там, де певна множина елементів виявляється як певним чином упорядкована, утворюючи певну цілісність, властивості якої не зводяться до властивостей складових елементів [6, с. 36]. Незважаючи на численне застосування даного поняття в різних сферах наукової діяльності, спостерігається досить широкий діапазон підходів до його розуміння.

Досліджуване поняття найкраще конкретизується у процесі розгляду її властивостей: а) система перш за все є сукупністю елементів; б) між елементами існують суттєві зв'язки чи властивості, які за силою зв'язку перевищують зв'язки між елементами системи та елементами, які не входять у систему (ці суттєві зв'язки визначають систему, відділяючи її від простої сукупності (конгломерату) і виділяють її з навколишнього середовища у вигляді цілого об'єкта); в) системі властива певна організація, що виявляється у зменшенні ентропії системи в порівнянні з ентропією сукупності елементів, які складають систему; г) існування інтеграційних властивостей, тобто властивостей, які властиві системі в цілому і не властиві жодному елементу системи. Тобто властивості системи не зводяться тільки до властивостей її елементів [7, с. 15–16]. Отже головними властивостями та ознаками поняття «система» є комплексність (сукупність елементів), цілісність, ємність, організованість, впорядкованість, мережа взаємозв'язків між елементами (компонентами, підсистемами), цілеспрямованість.

Переходячи до аналізу безпосередньо системи суб'єктів адвокатського самоврядування слід враховувати, що система – сукупність взаємопов'язаних підсистем, тому

вивчення системи завжди починають із визначення її структури – кількості підсистем, їх зв'язності (відношень), тобто кожен з підсистем вивчають з урахуванням зв'язків між ними, а не ізольовано [5, с. 19]. Тому слід зважати, що система суб'єктів адвокатського самоврядування є підсистемою системи вищого порядку – системи адвокатури, «яку утворює сукупність взаємодіючих елементів, що поєднані між собою зв'язками та відносинами, які дозволяють забезпечити високі стандарти надання професійної правничої допомоги [2, с. 482]. При цьому підсистеми взаємодіють у процесі цілеспрямованого функціонування системи, тому фактичні цілі функціонування підсистем мають відповідати цілям системи, тобто існує принцип єдності цілей [5, с. 20]. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатське самоврядування – це гарантоване державою право адвокатів самостійно вирішувати питання організації та діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [8]. Водночас, враховуючи наведене вище, метою системи суб'єктів адвокатського самоврядування (як підсистеми системи вищого порядку – системи адвокатури) є не вирішення внутрішніх організаційно-функціональних питань діяльності адвокатури, а створення найбільш оптимальних умов організації та функціонування, за яких інститут адвокатури здатен в найбільш раціональний спосіб в повній мірі реалізувати свої роль і призначення правозахисного інституту для ефективної реалізації покладених на нього завдань щодо «здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги» (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Подальше дослідження ми спрямуємо на розгляд «системи суб'єктів адвокатського самоврядування» як системи в системі більш високого порядку (в системі адвокатури), для чого слід окреслити її вихідну (первинну) складову, якою постає «елемент» – як неподільна в умовах даної системи частина, з якої складаються інші частини системи. При характеристиці не розглядається його будова, а розглядаються його

властивості як одиниці у межах цілого [9]. Таким «елементарний носієм» в площині системи суб'єктів адвокатського самоврядування виступає спеціальний суб'єкт – адвокат, тобто особа зі спеціальним правовим статусом, що здійснює незалежну професійну діяльність щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту (ч. 1 ст. 2 Закону), що безпосередньо впливає з самого визначення адвокатського самоврядування у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» як «гарантованого державою *права адвокатів* самостійно вирішувати питання організації та діяльності адвокатури» (п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону).

Як ми уже звертали увагу, в наукових працях, присвячених проблематиці адвокатського самоврядування, «система адвокатського самоврядування» здебільшого ототожнюється із «системою органів адвокатського самоврядування» [1]. Іваницький С. розглядає систему адвокатського самоврядування дещо ширше, відносячи до останньої не лише органи адвокатського самоврядування, але й адвокатів [2, с. 483], із чим ми цілком погоджуємося. Водночас на наше переконання до системи суб'єктів адвокатського самоврядування поряд із підсистемою органів адвокатського самоврядування слід віднести також і Національну асоціацію адвокатів України.

В контексті обґрунтування нашої позиції вважаємо за доцільне звернути увагу, що роль професійних об'єднань адвокатів як суб'єктів адвокатського самоврядування підкреслюється зокрема у Рекомендації № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів, в якій визначено, що «адвокатам слід дозволяти і спонукати їх до створення й приєднання до місцевих, національних і міжнародних *професійних об'єднань, які, власними силами або разом з іншими органами, опікуватимуться посиленням професійних стандартів і забезпеченням захисту незалежності та інтересів адвокатів. Адвокатські колегії та інші професійні об'єднання адвокатів мають бути органами, побудованими на засадах самоврядування, незалежними від влади і від широкого загалу*» [10]. В Основних

положеннях про роль адвокатів також підкреслюється, що адвокатам має бути надано *право формувати самоврядні асоціації для представництва їх інтересів, постійного навчання, перепідготовки й підтримування їх професійного рівня. Виконавчі органи професійних асоціацій обираються їх членами і здійснюють свої функції без зовнішнього втручання* [11]. Наведені положення корелюються в тому числі із завданнями адвокатського самоврядування, визначеними ст. 44 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що свідчить про необхідність віднесення Національної асоціації адвокатів України до системи суб'єктів адвокатського самоврядування.

Національна асоціація адвокатів України та органи адвокатського самоврядування як складові системи суб'єктів адвокатського самоврядування поєднуються стійкими системоутворювальними зв'язками, функціонують на засадах взаємовпливу і взаємозалежності у загальносистемних процесах адвокатського самоврядування, підпорядковуючись єдиній меті, на підтвердження чого вважаємо за доцільне навести такі положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також Статуту Національної асоціації адвокатів України [8; 12]: 1) Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України (ч. 1 ст. 45 Закону) – як вихідних базових елементів в площині системи суб'єктів адвокатського самоврядування; 2) Національна асоціація адвокатів України утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування (ч. 1 ст. 45 Закону); 3) Національна асоціація адвокатів України діє через організаційні форми адвокатського самоврядування (ч. 3 ст. 45 Закону); 4) З'їзд адвокатів України як вищий орган адвокатського самоврядування затверджує статут Національної асоціації адвокатів України та вносить до нього зміни (ч. 3 ст. 45, п. 2 ч. 7 ст. 54 Закону); 5) контроль за фінансово-господарською діяльністю Національної асоціації адвокатів України, її органів здійснює Вища ревізійна комісія адвокатури (ч. 1 ст. 53 Закону); 6) Рада

адвокатів України приймає рішення про розпорядження коштами і майном Національної асоціації адвокатів України відповідно до призначень коштів і майна, визначених статутом Національної асоціації адвокатів України та рішеннями з'їзду адвокатів України; визначає друкований орган Національної асоціації адвокатів України; забезпечує ведення офіційного веб-сайту Національної асоціації адвокатів України (п.п. 10, 12, 13 ч. 4 ст. 55 Закону); 7) Голова Ради адвокатів України за посадою є головою Національної асоціації адвокатів України, представляє Національну асоціацію адвокатів України в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, перед громадянами (ч.ч. 1, 2 ст. 56 Закону); 8) Голова Ради адвокатів України розпоряджається коштами і майном Національної асоціації адвокатів України відповідно до затвердженого кошторису, організовує і забезпечує роботу секретаріату Національної асоціації адвокатів України (ч. 3 ст. 56 Закону); 9) Національна асоціація адвокатів України організовує, координує та забезпечує діяльність органів адвокатського самоврядування (п. 1 ст. 6 Статуту); 10) органи адвокатського самоврядування виконують функції органів Національної асоціації адвокатів України на загальнодержавному та регіональному рівнях (п. 2 ст. 6 Статуту).

Отже в площині адвокатського самоврядування діяльність Національної асоціації адвокатів України спрямована на забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування, а діяльність органів адвокатського самоврядування, які організаційно функціонують в межах останньої, – на їх безпосередню реалізацію, що у сукупності забезпечує досягнення єдиної мети їх функціонування і свідчить зокрема про інтегральність системи суб'єктів адвокатського самоврядування, а також її синергізм, тобто «ефективність функціонування системи є вищою ніж сумарна ефективність ізольованого функціонування її елементів» [13, с. 36]. Таке якісне перевернення відбувається за рахунок не сумативного, а органічного, інтегративного поєднання властивостей взаємодіючих елементів.

Слід також звернути увагу, що при Національній асоціації адвокатів України створено низку органів та інших суб'єктів, діяльність яких також спрямована на забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. Так за даними офіційного сайту при Національній асоціації адвокатів України діють [14]: Секретаріат, комітети, Науково-консультативна рада, Опікунська рада, Центр надання методичної допомоги та координації волонтерського руху адвокатів з правового захисту військовослужбовців, Науково-методичний Центр досліджень адвокатури і права, Рада старійшин адвокатів, Вища школа адвокатури, Експертна рада з питань акредитації та сертифікації щодо підвищення кваліфікації адвокатів, Всеукраїнська благодійна організація «Благодійний фонд допомоги адвокатам».

В аспекті наведеного варто погодитися із Бакаєвою Н., що розвиток адвокатського самоврядування обумовлюється в тому числі «саморухом», тобто внутрішніми процесами, якими зокрема є діяльність комітетів як постійних колегіальних органів, які функціонують при Національній асоціації адвокатів України. Фактично діяльність комітетів обумовлена нагальними потребами вирішення проблемних питань адвокатської діяльності, необхідністю отримання рекомендацій у сфері реалізації професійних прав адвокатів, підвищенням кваліфікації тощо. Комітети, таким чином, з'явилися внаслідок активності самих адвокатів, їх прагнень взяти участь у реалізації завдань адвокатського самоврядування, навіть якщо вони не обрані до складу органів адвокатського самоврядування відповідно до порядку їх формування [15, с. 26]. Наведене стосується не лише діяльності комітетів Національної асоціації адвокатів України, але й інших її органів та суб'єктів, що функціонують при ній. Враховуючи обмежений обсяг статті, наведемо лише декілька прикладів. Так згідно Порядку підвищення професійного рівня адвокатів України, затвердженого Рішенням Ради адвокатів України 3 липня 2021 року № 63 «*організація та реалізація процесу підвищення професійного рівня адвокатів в Україні здійснюється Вищою школою*

адвокатури Національної асоціації адвокатів України за сприяння рад адвокатів регіонів...» [16]. Експертна рада з питань акредитації та сертифікації як постійно діючий колегіальний робочий орган НААУ діє з метою *організаційно-методичного забезпечення акредитації операторів підвищення кваліфікації, акредитації заходів з підвищення кваліфікації адвокатів, сертифікації осіб, які допускаються операторами підвищення кваліфікації до проведення заходів з підвищення кваліфікації адвокатів в якості доповідачів, лекторів, тренерів або експертів* [17].

Хоча органи та суб'єкти, що функціонують при Національній асоціації адвокатів України не визначені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» в якості суб'єктів адвокатського самоврядування, однак їх діяльність безпосередньо корелюється із такими завданнями адвокатського самоврядування, визначеними Законом як: забезпечення незалежності адвокатів, захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності; підтримання високого професійного рівня адвокатів. Окрім того такий перелік завдань може бути доповнений з огляду на п. 4 Принципу V Рекомендації № REC(2000)21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів, в якому акцентується увага, що адвокатські колегії та інші професійні об'єднання адвокатів слід заохочувати до забезпечення незалежності адвокатів і, окрім іншого, до: а) безстрашного відстоювання і підтримки справи правосуддя; б) захисту ролі адвокатів у суспільстві та, зокрема, обстоювання їхньої честі, гідності та доброчесності; с) сприяння участі адвокатів у програмах, які забезпечують доступ до правосуддя особам в економічно несприятливому становищі, зокрема надання адвокатами безоплатної правової допомоги та юридичних консультацій; d) сприяння реформам законодавства, підтримки таких реформ і обговорення чинного чи запропонованого законодавства; е) сприяння добробуту представників професії та допомоги їм або членам їхніх сімей, якщо того вимагають обставини; f) співпраці з адвокатами з інших країн, зокрема беручи до уваги роботу міжнарод-

них організацій адвокатів і міжнародних міжурядових чи недержавних організацій; g) просування якомога вищих професійних стандартів компетентності адвокатів і забезпечення додержання адвокатами стандартів поведінки та дисципліни [10].

Підсумовуючи, можемо сформулювати такі узагальнюючі **висновки**:

– при визначенні системи суб'єктів адвокатського самоврядування слід враховувати той факт, що остання є підсистемою системи вищого порядку – системи адвокатури, а тому має бути дотриманий принцип «єдності цілей», за якого мета функціонування системи суб'єктів адвокатського самоврядування має відповідати меті функціонування системи адвокатури; а відтак метою системи суб'єктів адвокатського самоврядування є не вирішення внутрішніх організаційно-функціональних питань діяльності адвокатури, а створення найбільш оптимальних умов організації та функціонування, за яких інститут адвокатури здатен в найбільш раціональний спосіб в повній мірі реалізувати свої роль і призначення правозахисного інституту для ефективної реалізації покладених на нього Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» завдань;

– первинною складовою або ж «елементарним носієм» в площині системи суб'єктів адвокатського самоврядування виступає спеціальний суб'єкт – адвокат, тобто особа зі спеціальним правовим статусом, якій державою гарантовано право вирішувати питання організації та діяльності адвокатури у порядку та межах встановлених Законом;

– функціонування суб'єктів адвокатського самоврядування відповідає основним класичним властивостям системності, зокрема таким як комплексність (сукупність елементів), цілісність, ємерджентність, організована впорядкованість, мережа взаємозв'язків між елементами (підсистемами), єдина цілеспрямованість, синергізм;

– система суб'єктів адвокатського самоврядування, які функціонують на засадах взаємовпливу і взаємозалежності у загальносистемних процесах адвокатського

самоврядування, поєднуючись стійкими системоутворювальними зв'язками та підпорядковуючись єдиній меті, складається з двох підсистем: 1) суб'єктів, які реалізують завдання адвокатського самоврядування (підсистема органів адвокатського самоврядування, що складається з компонентів нижчого порядку – загальнодержавних та регіональних органів адвокатського самоврядування); 2) суб'єктів, які забезпечують та сприяють реалізації завдань адвокатського самоврядування (підсистема Національної асоціації адвокатів України, органів та суб'єктів, що функціонують при ній), інтегрально поєднаних в організаційній та функціональній площинах в межах Національної асоціації адвокатів України як форми професійного об'єднання адвокатів.

Література

1. Решота В. Організація адвокатського самоврядування в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 11. С. 266–270.
2. Іваницький С. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
3. Словник української мови: в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ: Наук. думка, 1970-1980. Т. 9 / ред. тому: А. Бурячок, П. Доценко. 1973. 840 с.
4. Санжарук Т. Поняття «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин»: питання розмежування. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. Вип. 21. С. 91–95.
5. Ладанюк А., Смітюх Я., Власенко Л. Системний аналіз складних систем управління: навч. посіб. К.: НУХТ, 2013. 274 с.
6. Кваша О. Зміст і значення понять «взаємодія» та «система» у філософських і правових досліджень. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 32–38.
7. Сорока К. Основи теорії систем і системного аналізу: навч. посібник. ХНАМГ, 2004. 291 с.
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 27. ст. 282.
9. Луць Л. Критерії системного аналізу – методологічні основи дослідження правової системи. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2001. Вип. 36. С. 48–50.
10. Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів. Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 727 засіданні заступників міністрів 25 жовтня 2000 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf
11. Основні положення про роль адвокатів: Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text
12. Статут недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України». URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/statut_naau.pdf
13. Дивак М. Методичний посібник з дисципліни «Системний аналіз» для студентів спеціальності «Економічна кібернетика». Тернопіль, 2004. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/627/1/%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BС%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7.pdf>
14. Офіційний веб-сайт Національної асоціації адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua/>
15. Бакаянова Н. Генезис та сучасний вимір адвокатського самоврядування в Україні. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 груд. 2020 р.). Харків: Право, 2020. С. 23–27.
16. Порядок підвищення професійного рівня адвокатів України: затверджено Рішенням Ради адвокатів України 3 липня 2021 року № 63. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2024-12-13-poryadki-90_6773f2c5d4bd9.pdf
17. Положення про Експертну раду з питань акредитації та сертифікації щодо підвищення кваліфікації адвокатів при Національній асоціації адвокатів України: затверджено рішенням Ради адвокатів України від 14 лютого 2019 року № 20. URL:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2019-02-14-polozhennya-20_5ca35a99984fa.pdf_

Vylkov, S.V.

**THE SYSTEM OF SUBJECTS OF
ADVOCATE SELF-GOVERNMENT:
NORMATIVE AND THEORETICAL AND
LEGAL ASPECTS**

The article defines the system of subjects of advocate self-government by analyzing the concept of «system», determining its general features and properties from the position of systems theory, outlining subjects of advocate self-government through the prism of categories related to the functioning and construction of the “system” as an object of research.

It is emphasized that when defining the system of subjects of advocate self-government, one should take into account the fact that the latter is a subsystem of a higher-order system – the system of the bar, and therefore the principle of «unity of goals» must be observed, according to which the purpose of the functioning of the system of subjects of advocate self-government must correspond to the purpose of the functioning of the system of the bar.

It has been established that the primary component or «elementary carrier» in the sys-

tem of subjects of bar self-government is a special subject – a lawyer, that is, a person with a special legal status, who is guaranteed by the state the right to resolve issues of organization and activity of the bar in the manner and within the limits established by the Law. It has been substantiated that the system of subjects of bar self-government, which function on the basis of mutual influence and interdependence in the general system processes of bar self-government, connected by stable system-forming ties and subordinated to a single goal, consists of two subsystems: 1) subjects that implement the tasks of bar self-government (a subsystem of bar self-government bodies, consisting of lower-order components – national and regional bodies of bar self-government); 2) entities that ensure and facilitate the implementation of the tasks of bar self-government (a subsystem of the National Bar Association of Ukraine, bodies and entities operating under it), integrally combined in organizational and functional planes within the National Bar Association of Ukraine as a form of professional association of lawyers.

Key words: bar self-government, bodies of bar self-government, system of subjects of bar self-government, system of bodies of bar self-government, National Bar Association of Ukraine, bodies and entities operating under the National Bar Association of Ukraine

